

Møte mellom naturen og teknologi - hverdagslivets bevegelseskultur med turgåing som case.

Fra Forskergruppen – Læring, kroppsøving og friluftsliv v. Gunn Engelsrud (leder)

Bakgrunn for søknaden om såkornmidler

I løpet av få år har ny teknologi blitt innvevd i hverdagslivets og friluftslivets bevegelseskultur. I søknaden om såkornmidler er hensikten å avklare en rekke spørsmål rundt dette tema, for å kunne utforme en forskning søknad til Norges Forskningsråd våren 2023. Siden møtet mellom natur og teknologi kan undersøkes på mange måter, har vi valgt å starte med å undersøke hvordan teknologi i form av turapper brukes og eventuelt regulerer hvordan og når det er legitimt, akseptert og kulturelt verdsatt å bevege seg. Interessant er hvem som går på tur med apper som turvenn, og hvem som velger den bort, Videre hva apper *gjør* med menneskers opplevelse av seg selv i natur, naturmøtet, og hva mennesket *gjør* med apper, hvordan teknologien (her apper) muliggjør, men også mulig endrer naturopplevelsen og selve møtet i samspill og interaksjon med naturen. I dette møtet kan mange erfaringer skapes. Hva skjer eksempelvis hvis teknologien svikter og batteriene for å registrere turen går tomme? Hva kommer i forgrunnen for den turgående og endres opplevelsen og betydningen turen får?

Eksisterende forskning om det å «gå på tur» gir inntrykk av de positive konnotasjoner til det å være ute i naturmiljø, både når det gjelder helse og livskvalitet (Fasting et al., 2022; Næss & Hansen, 2012; Svarstad, 2010, Breivik & Rafoss, 2017; Dervo et al., 2014). Mange turgåere har fortalt historier om viktigheten av små og store turer i naturen (Fugelli & Ingstad, 2001; Skar, 2010; Svarstad, 2010). I litteraturen er ofte de kroppslige og følelsesmessige opplevelsene i naturen beskrevet som lykkefølelse eller forklart i psykologien som hedoniske følelser (Løvoll et al., 2016). Sammenhengen mellom det å være ute i natur og personers helse viser utelukkende til positive helsefordeler (Calogiuri & Chroni, 2014; Capaldi et al., 2014; Cox et al., 2017) og det å være ute i natur oppleves for mange enkelt og bekvemmelig å gjennomføre (Calogiuri & Elliott, 2017), og skaper mulighet for opplevelse av tilhørighet i naturen (Beery 2013), og grønne miljøer betydning for helse og velbefinnende (WHO 2016).

Til tross for de positive erfaringer som er dokumentert gjennom forskning, stilles det også spørsmål om utvalgene i undersøkelsene inkluderer personer som fra før er privilegert og sosialisert til turgåing. Det er lite kunnskap om hvordan teknologi og konstruksjon av apper får betydning for turgåere, om det åpner for flere eller forsterker mønstre i turgåing, som allerede er etablert. Dette er sentralt for å utvikle prosjekts videre design og kunnskapsinteresse.

Overgang til «digital» bevegelseskultur

I de fleste små og store lokalsamfunn finnes det ulike aktører som gjennom en årrekke har bidratt til utvikling av en turkultur blant annet i form av trimposter plassert på fjelltopper, utsiktspunkt og bruk av gamle lokale støler. De siste årene har det skjedd en utvikling der de tradisjonelle trimbøkene som har ligget som poster i nærnaturen har blitt erstattet med teknologi i form av mobilapper som registrerer turer og poeng for den enkelte. Den Norske Turistforening (DNT) har siden 2017 benyttet UT-appen som i 2021 hadde over 1 million registrerte besøk. I Møre og Romsdal har turkonseptet «Stikk ut» som drives av friluftsrådene i fylket blitt populært, og oppnådde i 2021 også mer enn 1 millioner registrerte personer på diverse turmål. Andre populære tur aktiviteter er «stolpejakt», «geocaching» og «turorientering». Videre ble et app basert registreringssystem for turer; «Georeg»

lansert i 2020. Appen lastes ned på en smarttelefon og erstatter dermed de «gamle» trimbøkene som tidligere var på diverse turposter. Via dette app systemet blir alle turer registret på en nettside der deltakere (som betaler for en oppgradert versjon) kan følge med på lokale turer og poengsanking.

Samfunnsmessige forhold av betydning for søknaden.

Selv om vi ønsker å starte med å undersøke hva apper gjør med turgåing/turgåere og vice versa ønsker vi også å tenke over hva forskning om teknologi og turgåing kan betyr politisk og for å fremme bestemte tenke- og handlemåter i en befolkning(gruppe). Vår hovedinteresse er, som skissert overfor, på den ene siden; kan utviklingen av apper medføre til at flere mennesker oppdager nye turmuligheter, og gi mennesker tilgang på informasjon som de før ikke hadde. På en andre siden kan kommersielle turapper bidra til at politikere og myndigheter som er opptatt av befolkningens helse, få tilgang til data om hvem som er aktive, hvor folk går, hvem de går sammen med og hvem som deltar i poengsanking, og koble disse registreringer opp mot andre data. Videre kan informasjon via sosiale media og de ulike turappers popularitet lede flere inn mot de samme «stier», med slitasje på natur og en lite bærekraftig utvikling som konsekvens. Andre utfordringer er forholdet mellom kommersialisering og teknologi, eksemplifisert med den økende finansieringen av sherpa trapper, via den statlige satsing av hvordan og hvor det tillates skilting og merking av stier, og at erfaringer som det å lage sin egen tur og selv være løypelegger går tapt.

De innledende forskningsspørsmålene er:

1. Hvordan blir turgåing konstruert via ny teknologi som apper? Hvilke typer turer og terreng blir presenter og valgt ut?
2. Hvordan bruker turgåere naturen med bruk av app /ikke app? Hva gjør apper med turgåere og vice versa
3. Hvordan kan vi gjennom den innledende forskningen utvikle spørsmål som kan belyse menneskets forhold til natur og hvilke naturmøter som oppstår og/eller ikke oppstår når teknologien endres (eks. fra kartelesning og trimbøker til apper og GPS)

Aktiviteter i prosjektet.

Slik søknaden krever er prosjektet er lagt opp med flere samarbeidspartnere. Vi vil starte med å disse til et seminar 9 juni 2022. Tema på møte vil være å etablere en felles forståelse for prosjektets innhold, formål og langsiktige plan. Det første vi er opptatt av er å skape en oversikt over appenes selvpresentasjon i tekst og bildebruk. Vi vil finne ut mer om hvem som adresseres som «turgåere» og om det er mulige turgåere som er utelatt i bildene og tekstene som markedsføres. Vi vil finne ut om hva som oppfattes som populære turmål og om noen steder fremstilles til å ha særlig appell til å øke motivasjonen til at folk skal komme seg ut på tur. Grunnen til at vi starter med dette er for å skaffe et kunnskapsgrunnlag for å forstå mulige dilemmaer i forholdet mellom muligheter appbruken gir for noen deler av befolkningen, og om det f.eks., ikke er attraktivt for personer uten interesse for teknologi, med ulike funksjonsnivå eller språklige, kulturelle og kroppslige utfordringer (jfr. Lundvall & Maivorsdotter 2021). Videre vil vi, i det året vi søker sårkornmidler for, også gjennomføre deltagende observasjon og intervjuer med et utvalg turgåere. Vi vil dermed fremskaffe kunnskap om forskningsspørsmål 1 og 2. Det siste spørsmålet vil være under utvikling gjennom året, dette angår

hvordan søknaden til Norges Forskningsråd i 2023 skal posisjoneres. Her ser vi for oss flere arbeidspakker;

- a) spenningen i forståelsen av turgåing/friluftsliv i ute -og naturmiljø, hvem deltar og hva profileres som utbytte/helse etc. (bruk av historiske filosofiske kilder og sosiomateriell perspektiver)
- b) selvregulering, kontroll vs nytelse/velvære, ro og mening basert på kvalitativt materiale (bruk av deltagende observasjon og intervjuer, bruk av psykologisk selvreguleringsteori og subjektiv meningskonstruksjon)
- c) kartlegging av motivasjon for turgåing med og uten bruk av app, hvordan regulerer folk sin turbruk ved bruk/ikke bruk av apper (bruk av registeringsdata, kvantitativ spørreundersøkelse og statistiske analyser av helse, livskvalitet etc.
- d) bruk, slitasje og kommersialisering i forhandling med bærekraft og miljøvennlig ferdsel (analyse av politikktutforming, næringsinteresser og lokal/globalt trender og samfunnsutvikling)

Samarbeidspartnere

Vi vil samarbeide både i UH-nett, Universitetet i Gøteborg (Suzanne Lundwall), Universitetet i Sør-Øst-Norge (Jorunn Spord Borgen) Høgskulen i Volda (Helga Løvoll), Den Norske Turistforening (DNT), Avdeling for utvikling av Læring og Undervisning, HVL (Glenn Kjerland) og lokale foretak. To foretak er Stikk UT konseptet, som er et foretak som styres av friluftsrådene i Møre og Romsdal og har nylig spredt seg videre til kommuner i Trøndelag fylke (<https://www.stikkut.no/>). Et annet foretak er Georeg som styres av et enkeltmannsforetak. Denne appen har bredt seg blant flere idrettslag i Møre og Romsdal og tidligere Sogn og Fjordane. Videre vil prosjektet samarbeid nært med «Samskaping for er bærekraftig Sogn» (Ellen Eimhjellen Blom)

1. Arrangere felles heldagsseminar med alle samarbeidspartnere og forskergruppen Læring, kroppsøving og friluftsliv ved HVL, **campus Sogndal 9 juni.**
  2. Utvikle kunnskapsoversikt over forskning om turgåing og appbruk (Gunn Engelsrud, Lotte Malterud)
  3. Utvikle en digital plattform for prosjektet (i samarbeid med ressurspersoner ved HVL)
  4. Arbeide med å få overblikk over tilgjengelige apper og nettsider og gjennomføre en dokument- og bildeanalyse av tekster og bilder. Eventuelt sende inn en vitenskapelig artikkel. (Odd Lennart Vikene, Lotte Malterud, Suzanne Lundwall, Gunn Engelsrud)
  5. Arrangere nettverksmøte mellom alle aktører i et av turmiljøene. Legge fram funn fra dokumentanalysen for alle samarbeidspartnere medio oktober 2022. (Odd Lennart Vikene, Gunn Engelsrud, ny professor ved instituttet)
  6. Gjennomføre deltagende observasjon og intervjuer med et utvalg turgåere. Arbeide med å få frem preferanser, meningskonstruksjon og variasjoner i ulike turgåeres erfaringer gjennom bruk av foto og videodagbøker (Odd Lennart Vikene 10%, Eirik Meslo 10%, Vegard Vereide 10%)
  7. Arrangere 2-dagens seminar medio november for å arbeide med søknad til NRK 2023 med sentrale aktører fra HVL og internasjonale nettverk fra Canada, Sverige og England.
  8. Etablere arbeidsgruppeledere og fordele ansvar med å utvikle arbeidspakkene til NFR søknaden (Odd Lennart Vikene, Suzanne Lundwall, Gunn Engelsrud)
  9. Skrive søknad til NFR (forskergruppa sammen med Amund Riiser, Vegard Fusche Moe)
- **Ambisjoner:** Prosjektet vil være relevant for å utvikle samfunnsrelevant kunnskap som kan styrke HVLs arbeid med friluftslivsrelaterte utdanninger, samt tema som bærekraft, teknologi, digitalisering, forbruk, helse og velvære.

Med såkornmidlene ønsker vi å i hovedsak å 1) utvikle kunnskap om hvordan apper bidrar til å konstruere turopplevelser, 2) forberede en søknad til NFR.

Budsjett

Referanser

- Almli, M. (2018). Friluftsliv - truet kulturarv. *Harvest*.
- Beery, T. H. (2013). Nordic in nature: friluftsliv and environmental connectedness. *Environmental education research*, 19(1), 94-117. <https://doi.org/10.1080/13504622.2012.688799>
- Breivik, G. & Rafoss, K. (2017). Fysisk aktivitet; omfang, tilrettelegging og sosial ulikhet. *Oslo: Norges idrettshøgskole Høgskolen*.
- Calogiuri, G. & Chroni, S. (2014). The impact of the natural environment on the promotion of active living: an integrative systematic review. *BMC Public Health*, 14(1), 873-873. <https://doi.org/10.1186/1471-2458-14-873>
- Calogiuri, G. & Elliott, L. R. (2017). Why do people exercise in natural environments? Norwegian adults' motives for nature-, gym-, and sports-based exercise. *Int J Environ Res Public Health*, 14(4), 377. <https://doi.org/10.3390/ijerph14040377>
- Capaldi, C. A., Dopko, R. L. & Zelenski, J. M. (2014). The relationship between nature connectedness and happiness: a meta-analysis. *Front Psychol*, 5, 976-976. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2014.00976>
- Cox, D. T. C., Shanahan, D. F., Hudson, H. L., Plummer, K. E., Siriwardena, G. M., Fuller, R. A., Anderson, K., Hancock, S. & Gaston, K. J. (2017). Doses of Neighborhood Nature: The Benefits for Mental Health of Living with Nature. *Bioscience*, 67(2), 147-155. <https://doi.org/10.1093/biosci/biw173>
- Dervo, K. B., Skår, M., Køhler, B., Øian, H., Vistad, O. I., Andersen, O. & Gundersen, V. (2014). *Friluftsliv i Norge anno 2014 - status og utfordringer* (Bd. 1073). Norsk institutt for naturforskning (Norwegian institute for nature research).
- Etkin, J. (2016). The Hidden Cost of Personal Quantification. *The Journal of consumer research*, 42(6), 967-984. <https://doi.org/10.1093/jcr/ucv095>
- Fasting, M. L., Høyem, J. & Bischoff, A. (2022). Barndommens landskap. En studie av unge voksnes minner i møte med barndommens nærnatur. *Journal for Research in Arts and Sports Education*, 6(1), 92-107. <https://doi.org/10.23865/jased.v6.3017>
- Fugelli, P. & Ingstad, B. (2001). Helse-slik folk ser det. *Tidsskrift for Den norske legeförening*.
- Hareide, D. (2018). Framtidskroppen. *Samtiden*, 126(3), 22-31. <https://doi.org/10.18261/ISSN1890-0690-2018-03-04>
- Horgen, A. (2018). De som hevder at «vår friluftslivs-kultur» refererer til en tidløs tradisjon, bør ikke tas på alvor. *Harvest*.
- Lundvall, S. & Maivorsdotter, N. Environing as embodied experience – a study of outdoor learning as part of Physical Education. *Front. Sports Act. Living*, 12 November 2021 | <https://doi.org/10.3389/fspor.2021.768295>

- Løvoll, H. S., Vittersø, J. & Wold, B. (2016). Experiencing the outdoors: peak episodes are interesting but the memories are pleasant. *Journal of adventure education and outdoor learning*, 16(3), 269-284. <https://doi.org/10.1080/14729679.2015.1122541>
- Næss, S. & Hansen, T. (2012). Naturelskere og naturbrukere. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 53(04), 406-427.
- Skar, M. (2010). Forest dear and forest fear: Dwellers' relationships to their neighbourhood forest. *Landscape and urban planning*, 98(2), 110-116. <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2010.07.017>
- Svarstad, H. (2010). Why Hiking? Rationality and Reflexivity Within Three Categories of Meaning Construction. *Journal of Leisure Research*, 42(1), 91-110. <https://doi.org/10.1080/00222216.2010.11950196>
- Vistad, O. I., Gundersen, V., Wold, L. C., Skår, M., Rybråten, S. & Dokk, J. G. (2018). *Effekter av å skilte og merke en eksisterende turrute. En undersøkelse av Turskilt-prosjekter i Vestby og i Brumunddal* (NINA Rapport;1440, Issue. Norsk institutt for naturforskning (NINA).
- World Health Organization (2016). Urban green spaces and health. Copenhagen: WHO Regional Office Europe.